

In memoriam
VICENT SALVADOR,
ANALISTA DELS DISCURSOS I INVESTIGADOR DE LES FRONTERES

MANUEL PÉREZ SALDANYA

Pocs investigadors han generat tantes i tan variades adhesions i estima en el món acadèmic i universitari com Vicent Salvador. A més de la seua família biològica i afectiva, amb la qual estava fortament lligat, Vicent tenia una segona família, l'acadèmica i universitària, a la qual va dedicar vida, energia i il·lusions constants fins a l'últim moment. Nascut a Paterna (l'Horta) l'any 1951 i mort a València el gener de 2023, ha estat professor a les tres universitats públiques valencianes amb estudis de filologia: a la Universitat de València, on va començar la carrera universitària i on va ser director de les seues prestigioses publicacions (PUV), a la d'Alacant, on es va iniciar com a catedràtic, i a la Jaume I, de Castelló de la Plana, on va ingressar també com a catedràtic, on era professor emèrit i on se sentia especialment vinculat. En totes ha deixat una petjada inesborrable a través del seu mestratge, de la seua implicació en la gestió acadèmica i universitària, de les més de trenta tesis dirigides i de tots els deixebles, directes i indirectes, de tots els col·legues i amics, que ara no podem deixar de sentir-nos una mica òrfens del seu mestratge, del seu verb incisiu, del seu somriure sorneguer.

En una preciosa autobiografia lingüística, en què Vicent desgrana el seu recorregut vital com a investigador, apunta una idea que es troba en la base de tota la seua obra, tant la de creació literària com la d'investigació: «Al llarg de la vida, el llenguatge ha estat per a mi objecte privilegiat de reflexió, de fascinació, d'inquietud». Es refereix al llenguatge en un sentit ampli, polièdric, amb totes les seues cares i arestes, i sobretot als territoris de frontera que tant el fascinaven i on tantes aportacions ha fet: la frontera, que ell sabia tènue i imprecisa, entre la llengua i la literatura, entre el discurs literari i el científic, entre la crítica literària i la història

Manuel Pérez Saldanya és catedràtic al departament de Filologia Catalana de la Universitat de València i membre de l'Institut d'Estudis Catalans

de la literatura, entre la llengua col·loquial i punyent del seu parlar de l'Horta de València i la llengua normativa, cisellada i precisa, d'evocacions fusterianes. Dit amb les seues paraules: «les fronteres que m'interessen són les que separen (i uneixen) els distints tipus de discurs, entre si i respecte al literari; o bé la duana per on circulen les mercaderies verbals que van de l'àmbit discursiu a l'oracional o al lèxic, i viceversa, amb una dimensió ineludiblement temporal, històrica». Per això, com apunta en el seu llibre dedicat a Fuster (*Fuster o l'estratègia del centaure*), se sentia còmode amb la metàfora del centaure, meitat lingüista i meitat crític literari, i sempre analista del discurs (o dels discursos, com li agradava dir).

La fascinació i la inquietud pel llenguatge es reflecteix en el contingut i en el títol de cadascuna de les seues investigacions, siga en els estudis de literatura i crítica literària (*El gest poètic; La frontera literària: dotze discursos sobre el discurs; Tebeos per a intel·lectuals; Fuster o l'estratègia del centaure; Poesia, ciutat oberta; Els arxius del discurs*, etc.), siga en els de llengua («L'estil nominalitzat», «De la fraseologia a la lingüística aplicada», «Tu dius *vaig entrar*, jo *entrí*. El perfet català: variable dialectal, variable funcional», etc.) o de lingüística mèdica (*Paraula i cultura de la salut: indagacions de la lingüística mèdica; Pràctiques discursives en l'àmbit sanitari: Contextos, gèneres i estils*, etc.).

Com a poeta, va crear una obra breu però molt sòlida, integrada per quatre poemaris (*Argiles; Ritual de cendra; Calabruix; Mercat de la sal*) i alguns poemes esparsos més. La seua poesia navega per les aigües de la intertextualitat des del primer llibre i s'amara de Lorca, Cernuda, Estellés, Espriu, passant per Vinyoli, Pavese, Marçal i moltíssims altres, a l'aixopluc d'una teoria del poema de manufactura intel·lectual ben sòlida. Les isotopies, les metàfores treballades, la mètrica precisa de molts dels seus poemes, l'agermanament de la pragmàtica amb la retòrica per a estudiar la ironia (*Calabruix*) esdevenen saltamartins dels seus camps poètic. Tot un treball fet amb molta cura, que el porta a la culminació poètica en *Mercat de la sal* (1992), on la metàfora de la vida quotidiana (tallant-se les ungles dels peus amb mitges llunes) i l'alambinada (la sal) es fusionen mentre contemplen la mort arreglerada amb soldadets de plom.

En els seus poemes aborda els grans temes de la poesia: l'amor i el desamor («Vares deixar que el teu cos em cridara: / la veu creuà —sageta— l'alta nit»); la vinculació a la terra i als seus paisatges urbans o rurals («Sant Marcel·lí és un barri on la ciutat s'encalma. / Arbredes cauteloses i dones a les portes, / arquebisbal silenci de l'horta i l'alqueria»); el joc del llenguatge («Veus? ací entre els papers, les lletres i les comes / es preparen els plats de l'àpat de dissabte. / Has posat a remull alguns predicatius / amb gotetes de llima, i un pessic de metàfora / en l'olla del

corder»); la joia de viure («Roser s'enfila per murades blanques / Pinzell de lluna et lleparà les galtes»), i la contemplació de la mort («I vindrà la mort i dirà el teu nom. / I eixiràs de les rengleres infinites / com l'infant aplicat de la primera escola»).

Com a investigador, ens ha deixat una obra immensa, suggestiva, incitadora i plena de matisos, que obre camins que són sempre una invitació intel·lectual a continuar avançant en la investigació. En l'àmbit de la teoria de la literatura i la pragmaestilística, cal destacar, en primer lloc, la seua tesi doctoral que després, reelaborada, es convertirà en el llibre *El gest poètic* (1984), en què planteja una teoria del poema a partir de les eines metodològiques de la lingüística textual i la pragmàtica. En la mateixa línia de teorització sobre el fet literari convé citar també l'obra *Elements de lingüística per al discurs literari*, en col·laboració amb Dominique Maingueneau.

En l'àmbit de crítica literària i la història de la literatura, el seu nom s'associa especialment a l'estudi de l'obra de Vicent Andrés Estellés i de Joan Fuster, però ha fet aportacions igualment rellevants sobre la narrativa valenciana contemporània (Enric Valor, Joan Francesc Mira, Josep Lozano...), sobre poetes coetanis (Joan Vinyoli, Mercè Marçal, Joan Navarro...), sobre els assagistes valencians de la seua generació (*Tebeos per a intel·lectuals*), etcètera.

En l'àmbit de la lingüística es va interessar sobretot per temes i construccions que ultrapassen els límits de l'oració i la connecten amb el discurs i l'enunciació. Per això, va fer aportacions importants en l'estudi de les construccions concessives («el districte sintàctic que s'aproxima més al discurs» i que «constitueix un excel·lent laboratori per a les teories de la gramaticalització i per a la dialèctica entre retòrica i gramàtica»), de les construccions condicionals (les construccions que permeten «presentar hipòtesis alternatives de futur» i activar mons possibles), de les nominalitzacions semàntiques (com a metàfores gramaticals, en el sentit de Michael Halliday, i estratègies que empaqueten enunciats) o de la fraseologia.

Un darrer àmbit en què va mostrar un interès creixent és el de l'anàlisi del discurs científic, especialment el relacionat amb la medicina. En aquest camp va posar especialment el focus en l'estudi dels diferents gèneres mèdics (entre els quals destacaríem els casos clínics) i en la seua hibridació amb gèneres literaris (els contes clínics), així com en els discursos sobre les epidèmies, l'envelliment o la mort. A la mort, de fet, va dedicar una part important de les seues reflexions, que anaven des de la rellevància de la mort en la literatura, especialment en la poesia contemporània, fins als recursos lingüístics que fem servir quan en parlem (metàfores, eufemismes, etc.). Tot va culminar en un llibre coeditat recentment per ell, *Discourses on the Edges of Life*.

Per acabar, convé esmentar també la vinculació de Vicent Salvador amb aquesta mateixa revista, amb *L'Espill*. Com a director adjunt, va col·laborar molt estretament amb Joan Fuster durant els darrers anys de la primera època de la revista, quan l'editava Tres i Quatre; concretament, des del número 23/25 (gener 1987) fins al 29 (octubre, 1991). Després, en la segona època i publicada ja per la Universitat de València, va mantenir-hi la vinculació dins el Consell Assessor.

Moltes gràcies, Vicent, pel teu mestratge, la teua calidesa humana i la teua amistat. ☺

**Descobreix els clàssics
com mai abans ho havies fet
amb la col·lecció**

BREVIARIS

**de Publicacions de la
Universitat de València**

BREVIARIS

Declaració dels
drets de la dona
i la ciutadana
i altres escrits

Olympe de Gouges

BREVIARIS

Discurs
sobre la dignitat
de l'home

Pico della Mirandola

BREVIARIS

Històries originals
de la vida real

Mary Wollstonecraft

